

عکس: ایستا

هورالعظیم چشم انتظار حقایق عراق است

هور در آتش

گزارش

زهراکشوری

دبیر گروه زیست بوم

می‌کنند که با سوزاندن نیزارها راه را برای اکتشاف نفت هموار می‌کنند، اما برخی کارشناسان این کشور، آتش‌سوزی‌ها را نتیجه خشکسالی و خودسوزی طبیعی می‌دانند. در سوی ایرانی، مسئولان هشدار می‌دهند که کاهش حقایق هورالعظیم در عراق و ایران و افزایش دما، علت آتش‌سوزی‌هایی است که چند وقتی است دود آن نفس کشیدن را برای شهروندان خوزستانی سخت کرده است. آنها هشدار می‌دهند که اگر حقایق پرداخت نشود با ادامه این روند، بحران زیست‌محیطی و سلامت عمومی در دو سوی مرز عمیق‌تر می‌شود. کاربران ایرانی و عراقی در شبکه‌های اجتماعی یک محتوای مشترک دارند؛

آتشی که به جان تالاب هورالعظیم افتاده و حالا نفس کشیدن را برای شهرهای مختلف خوزستان و استان میسان در عراق سخت کرده است. شهروندان ایرانی در شهرهایی چون اهواز، رفیع و... با انتشار تصاویری از آسمان تیره‌رنگ در شبکه‌های اجتماعی، از دشواری نفس در گرمای طاقت‌فرسای بالای ۵۰ درجه سانتی‌گراد خبر داده‌اند.

بر آن سوی مرز، در استان میسان عراق، این رویداد با واکنش تند فعالان محیط زیست همراه بوده است. به نوشته رسانه‌های عراقی، برآوردهای اولیه نشان می‌دهد بیش از ۹۰ درصد از این تالاب در آتش سوخته است. دود غلیظ و

آلاینده‌های ناشی از این آتش‌سوزی تأثیر مستقیم و شدیدی بر ساکنان محلی داشته است. این فاجعه زیست‌محیطی به عنوان بحرانی بی‌سابقه توصیف و گزارش شده که بیش از ۳۰۰۰ کیلومتر مربع از تالاب خاکستر شده است.

ادعای فعالیت‌های نفتی

فعالان محیط زیست در گفت‌وگو با رسانه‌های محلی، فعالیت‌های نفتی یک شرکت چینی در بخش عراقی تالاب را عامل اصلی این آتش‌سوزی‌ها معرفی کرده‌اند. مصطفی هاشم، ساکن محلی به «شفق نیوز» در بغداد می‌گوید: «آتش‌سوزی‌های سنتی نی‌های خشک برای تغذیه گاو میش‌ها که قبلاً رخ

می‌داد، کم‌اهمیت و قابل کنترل بود، اما تخریب فعلی هورالهوریزه متفاوت است. گروه‌هایی نی‌ها را می‌سوزانند تا مسیر ماشین‌آلات حفاری را هموار کنند.» دود این آتش‌سوزی‌ها تقریباً سراسر استان میسان را فرا گرفته است.

مرتضی الجنوبی، فعال محیط زیست مستقر در میسان نیز آتش‌سوزی‌ها را به توسعه نفت در تالاب مرتبط دانسته و هشدار می‌دهد: «یک شرکت عراقی، به همراه یک شرکت چینی در منطقه الاذیم با سوزاندن جنگل‌های نی در حال پاکسازی زمین هستند. این شرکت چینی در حال بالا بردن سطح زمین به ارتفاع هفت متر و ساخت جاده‌های داخلی است تا زمینه اعلام میدان نفتی هورالعظیم را فراهم کند.»

این منطقه بخشی از «پنجمین دوره صدور مجوز» عراق است که در فوریه ۲۰۲۳ امضا شده و شامل شش میدان نفتی و بلوک‌های اکتشافی می‌شود. شرکت چینی -Geo-Jade Petro-leum میدان هورالعظیم را که تقریباً به مساحت ۱۷ در ۸ کیلومتر گسترده شده، به دست آورده است.

نظریه خودسوزی طبیعی

با این وجود، کارشناسان بخش کشاورزی عراق فیلمی را در فضای مجازی منتشر کرده‌اند که نشان می‌دهد تالاب بدون هیچ دخالت انسانی و بدون وجود هیچ تجهیزاتی در منطقه‌ای که دود از زمین بلند می‌شود، شروع به سوختن می‌کند. کارشناسان از این پدیده به «خودسوزی» زمین یاد می‌کنند.

یکی از کارشناسان حاضر در منطقه توضیح می‌دهد: «برخلاف ادعاهای مطرح‌شده مبنی بر عمدی بودن آتش‌سوزی‌ها، مشاهدات میدانی نشان می‌دهد این حریق‌ها ناشی از عوامل طبیعی است. در مناطق متعددی، دود غلیظ بدون شعله‌های آشکار مشاهده می‌شود که منشأ آن، گرمای شدید و تجمع مواد خشک و قابل اشتعال در سطح زمین است.»

دکتر یاسین، از کارشناسان همراه تیم بررسی، در این باره می‌گوید: «این پدیده نتیجه افزایش دما و وجود مواد آلی خشک است که به‌صورت خودبه‌خود مشتعل می‌شوند. این وضعیت در حال گسترش است و اگر کنترل نشود، دود

ناشی از آن به شهرهای اطراف نیز سرایت خواهد کرد.»

موضع مسئولان ایرانی

محمد جواد اشرفی، مدیرکل حفاظت محیط زیست خوزستان، تأثیر میدان نفتی بر آتش‌سوزی‌های هورالعظیم را رد می‌کند و به «ایران» می‌گوید: «وسعت فعالیت‌های نفتی در این منطقه به حدی نیست که بتواند چنین آتش‌سوزی‌های گسترده‌ای را رقم بزند.» او در ادامه یکی از دلایل اصلی این وضعیت را کاهش حقایق تالاب از سوی رودخانه دجله می‌داند و تأکید می‌کند: «همان‌گونه که در ایران تأمین حقایق تالاب‌ها ضروری است، در عراق نیز باید این حقایق از طریق دجله پرداخت شود.»

هشدارهای جدی

این مقام مسئول با اشاره به پیامدهای ادامه‌دار این روند هشدار داده است که در صورت تداوم خشکی تالاب، خطر گسترش آتش‌سوزی به بخش ایرانی هورالعظیم نیز وجود دارد. او خبر بد دیگری هم دارد: «با توجه به افزایش دما و عدم پرداخت حقایق در دو سوی مرز، آتش‌سوزی‌های هورالعظیم به طور متناوب تا پایان تابستان ادامه دارد.»

خشکی کامل بخش عراقی تالاب

مدیرکل محیط زیست خوزستان خشکی کامل هورالعظیم در بخش عراقی را عامل این آتش‌سوزی‌های متناوب می‌داند که هر بار دودش به چشم ساکنان خوزستان می‌رود. اشرفی با اشاره به اینکه آتش‌سوزی‌ها از اسفندماه تاکنون به‌صورت متناوب ادامه داشته، می‌گوید: «بخش عراقی تالاب تقریباً خشک شده، چون از رودخانه دجله آبی به آن

نمی‌رسد. همین خشکی باعث تجمع گاز متان و وقوع آتش‌سوزی‌های گسترده شده است.»

او می‌افزاید: «ما از یک فروند هواپیما آب‌پاش برای مهار آتش استفاده کردیم، اما به دلیل وسعت زیاد منطقه و پراکندگی آتش، تأثیر آن محدود بوده و راه‌حل اصلی، راه‌سازی آب از سوی عراق است.»

مدیرکل محیط زیست خوزستان از برگزاری جلسات متعدد با مسئولان عراقی خبر می‌دهد و می‌گوید: «استاندار خوزستان با مسئولان استان ذی‌قار عراق و معاون وزیر کشور عراق مذاکره کرده است. وزارت محیط زیست و وزارت خارجه ایران نیز در حال پیگیری موضوع هستند.» با این حال، او تأکید می‌کند که تاکنون نتیجه‌ای حاصل نشده و عراق به تعهدات خود در قبال حقایق تالاب عمل نکرده است. آنطور که رسانه‌های عراقی می‌نویسند طرف عراقی انتظار دارد که ایران آب را برای خاموش کردن هورالعظیم ره‌سازی کند. اشرفی می‌گوید: «اگر در ایران آبی وجود داشته باشد در بخش ایرانی رها می‌شود.»

اشرفی درباره وضعیت بخش ایرانی هورالعظیم می‌گوید: «در حال حاضر کمتر از ۶ تا ۷ مترمکعب آب در ثانیه وارد تالاب می‌شود، در حالی که حداقل نیاز آن ۱۵ مترمکعب است. اگر این روند ادامه یابد، بخش ایرانی هم در معرض خشکی و آتش‌سوزی قرار می‌گیرد.»

وی با اشاره به تبخیر شدید آب در فصل تابستان هشدار می‌دهد: «تبخیر تا ۲۰ مترمکعب در ثانیه می‌رسد، یعنی حتی اگر ۱۵ مترمکعب آب هم وارد تالاب شود، باز هم کافی نیست. ما امیدواریم با بارش‌های پاییزی از این بحران عبور کنیم.»

تنظیم بازارهای موازی تولید با مالیات بر سوداگری

بوده و ۸۰ درصد مربوط به تقاضای مصرفی، که این نسبت در سال ۱۴۰۱ کاملاً برعکس شده و حدود ۸۰ درصد از حجم نقدینگی موجود در بازار مسکن معطوف به تقاضای سرمایه‌ای شده است. و همچنین داده‌های سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۵ حاکی از افزایش ۵۵ درصدی خانه‌های خالی در کشور نسبت به سال ۹۰ است و این در حالی است که در این مدت کل موجودی مسکن کشور با احتساب خانه‌های خالی تنها ۱۷ درصد افزایش یافته است که مقایسه این دو آمار به خوبی اتلاف سرمایه ساختمانی عمدتاً در این سال‌ها را آشکار می‌کند و نشان می‌دهد بخش زیادی از ساخت‌وسازها در این فاصله غیرمصرفی، لوکس و متراژ بزرگ بوده است.

حاکمیت باید با وضع قوانین و اجرای کامل آن جذابیت فعالیت‌های سوداگرانه را کاهش داده و سرمایه‌ها را به سمت تولید هدایت نماید. قانون مالیات بر عایدی سرمایه که پس از تغییرات به مالیات بر سوداگری و سفته‌بازی تغییر نام داده است می‌تواند گام مؤثری در این راستا باشد.

نکته حائز اهمیت این قانون، دامنه شمول و اهداف آن می‌باشد. مطابق این طرح دامنه شمول قانون مالیات بر سوداگری و سفته بازی ۵ درصد جامعه را که در بازارهای پرسود و دلال محوری فعالیت دارند را در بر می‌گیرد و به عامه مردم برخورد نمی‌کند. مطابق با آمارهای منتشر شده ۵۰ درصد مردم اصلاً فاقد ملک و خودرو، ۳۰ درصد خانوارها یک خودرو و تنها ۱۰ درصد خانوارها ۲ خودرو دارند. بنابراین براساس مفاد این قانون، اکثریت مطلق جامعه هدف این قانون نمی‌شود و نظام مالیاتی می‌تواند رسالت تنظیم گری خود را به خوبی ایفا نماید.

افزایش تورم، کاهش تولید ملی، بی‌ثباتی بازارها، فرار مالیاتی، ایجاد بازار سیاه، افزایش نارضایتی عمومی، تضعیف فرهنگ کار و تولید، افزایش شکاف طبقاتی و... تنها بخشی از آثار مخرب اقتصادی و اجتماعی، فعالیت‌های سوداگرانه و سفته بازی در کشور می‌باشد. به‌عنوان مثال طی سال‌های ۱۳۵۵ تا ۱۳۶۵، ۲۰ درصد از حجم نقدینگی بازار مسکن معطوف به تقاضای سرمایه‌ای مسکن

قانون، کنترل سوداگری است و نه جلوگیری از سرمایه‌گذاری بلندمدت.

مالیات بر عایدی سرمایه (Capital Gains Tax) نوعی مالیات مستقیم است که از سود حاصل از فروش دارایی‌های غیرمولد مانند مسکن، خودرو، طلا، ارز و رمزارز دریافت می‌شود. در این قانون، تفاوت بین قیمت خرید و فروش یک دارایی «عایدی سرمایه» محسوب می‌شود و مشمول مالیات خواهد بود. هدف از اجرای این مالیات، کاهش فعالیت‌های سوداگرانه در بازارها و هدایت سرمایه‌ها به سمت تولید و فعالیت‌های مولد اقتصادی است. در حال حاضر نزدیک به ۲۰۰ کشور این نوع از مالیات را دارا می‌باشند و خیلی از این کشورها از ۱۰۰ سال پیش این سیستم را پیاده‌سازی نموده‌اند.

طرح مالیات بر عایدی سرمایه پس از سال‌ها سرگردانی در راهروهای دولت، مجلس، شورای نگهبان و مجمع تشخیص مصلحت نظام بالاخره از سوی شورای نگهبان تأیید شد و به یکی از پایه‌های مالیاتی در نظام مالیات ستانی ایران اضافه گردید.

تولیدی بیشتر است و همین امر موجب خروج سرمایه از بخش مولد و تولیدی اقتصاد به‌سمت سوداگری و فعالیت‌های غیرمولد می‌شود.

امروزه در بسیاری از کشورهای توسعه یافته از مالیات به‌عنوان یک ابزار تنظیم‌گری جهت جلوگیری از فعالیت‌های غیرمولد و تقویت بخش مولد و تولیدی استفاده می‌کنند. اخذ مالیات یکی از راهکارهای کاهش سود بازارهای موازی بخش تولید است. دولت‌ها با دریافت درصدی از مابه‌التفاوت افزایش سود سهام، قیمت مسکن، قیمت طلا، قیمت ارز و... در قالب مالیات و افزایش هزینه سرمایه‌گذاری در بخش‌های غیرمولد، جذابیت سرمایه‌گذاری در این بازارهای موازی را کاهش می‌دهند. به‌عنوان مثال در آمریکا، مالیات بر سوداگری یکی از منابع مهم درآمد دولت است و بسته به مدت زمان نگهداری دارایی و نوع دارایی، نرخ‌های متفاوتی دارد. در انگلستان، سود حاصل از فروش دارایی‌ها در صورتی که دارایی برای مدت طولانی نگهداری شده باشد، مشمول مالیات نمی‌شود، که این امر نشان می‌دهد هدف از این

کامران زارعی، کارشناس اقتصادی

در اقتصادهای مدرن، مالیات به‌عنوان یکی از ابزارهای اصلی دولت‌ها برای تأمین منابع مالی و تنظیم رفتارهای اقتصادی نقش ایفا می‌کند. یکی از انواع مالیات که در سال‌های اخیر در ایران و دیگر کشورها مورد بحث قرار گرفته، مالیات بر سوداگری است. منظور از سوداگری، معاملات مکرر و سفته‌بازانه‌ای‌ست که با هدف کسب سودهای سریع و بدون تولید ارزش افزوده صورت می‌گیرد. این معاملات به ویژه در بازارهایی مانند مسکن، خودرو، ارز و طلا نمود بیشتری دارد. فعالیت‌های غیرمولد و سفته بازی جدی‌ترین رقیب بخش تولید و عاملی مخرب برای اقتصاد کشور به شمار می‌آید که در اغلب اوقات عواید سفته‌بازی از میانگین سود بسیاری از فعالیت‌های

حوزه سلامت یا تأمین آب شرب. این نماینده مجلس شورای اسلامی ادامه داد: برخی مؤدیان بزرگ ممکن است هنوز با این شیوه همراهی نداشته باشند، چراکه دولت در سطوح کلان باید بودجه‌ریزی جامع و اولویت‌دار انجام دهد. اما در سطح مؤدیان خرد و متوسط، استقبال خوبی صورت گرفته و انگیزه بالایی ایجاد شده است. معتمدی‌زاده با اشاره به گزارش‌هایی که از سازمان امور مالیاتی و وزارت اقتصاد دریافت کرده، گفت: در بازبدها و بررسی‌هایی که داشتیم، دیدیم که این طرح باعث شده مردم با رغبت بیشتری به پرداخت مالیات اقدام کنند، چون حس می‌کنند در روند توسعه منطقه‌شان تأثیر دارند. حتی برخی پیشنهاد داده‌اند که دامنه این طرح گسترده‌تر شود تا افراد بتوانند پروژه‌هایی

عضو کمیسیون اصل نود مجلس شورای اسلامی، اجرای طرح «نشان‌دار کردن مالیات‌ها» را گامی مؤثر در جهت افزایش شفافیت، جلب اعتماد عمومی و مشارکت مردم در توسعه زیرساخت‌های کشور دانست. محمد معتمدی‌زاده، نماینده سیرجان و عضو کمیسیون اصل نودم مجلس شورای اسلامی، درباره طرح «نشان‌دار کردن مالیات‌ها» و تأثیر آن بر افزایش تمایل به پرداخت مالیات در کشور گفت: این طرح در سال گذشته یکی از برنامه‌های موفق دولت بود و به‌درستی توانست در میان بسیاری از مؤدیان، به‌ویژه در شهرستان‌ها، انگیزه‌ای جدی برای پرداخت مالیات ایجاد کند. چون فرد احساس می‌کند مالیاتی که می‌پردازد دقیقاً در همان حوزه‌ای هزینه می‌شود که برایش اهمیت دارد؛ مثل مدرسه‌سازی،

مشارکت مردم در اداره کشور خواهیم بود. عضو کمیسیون اصل نود مجلس با استقبال از پیش‌بینی رشد ۵۰ درصدی اعتبار این طرح در سال ۱۴۰۴ افزود: این رقم نشان‌دهنده آن است که دولت به درستی متوجه اثرگذاری این رویکرد شده است. البته هنوز هم جا برای بهبود و گسترش این طرح وجود دارد و باید اجازه دهیم مؤدیان انعطاف بیشتری در انتخاب محل مصرف مالیات خود داشته باشند.

معتمدی‌زاده خاطرنشان کرد: اگر دولت بتواند این مسیر را با اعتمادسازی و اطلاع‌رسانی مناسب ادامه دهد، نه تنها درآمدهای مالیاتی افزایش پیدا می‌کند، بلکه مشارکت اجتماعی مردم در امور توسعه‌ای نیز تقویت خواهد شد؛ چیزی که سال‌هاست کشور به آن نیاز دارد.

را نیز خودشان معرفی و پیشنهاد دهند. این نماینده مجلس دوازدهم در ادامه تأکید کرد: این موضوع می‌تواند باعث شود مؤدیان نه تنها مالیات قانونی خود را پرداخت کنند، بلکه حتی فراتر از آن نیز داوطلبانه در پروژه‌های محلی مشارکت داشته باشند. این مشارکت مردمی می‌تواند در حوزه‌هایی مثل کمک به بهزیستی، حمایت از معلولان، ایجاد اشتغال و رفع مشکلات اقشار آسیب‌پذیر بسیار مؤثر باشد.

نماینده سیرجان با بیان اینکه اجرای کامل و هوشمندانه این طرح نیازمند برنامه‌ریزی دقیق‌تری است، اظهار داشت: دولت باید سازوکار طراحی کند که هم اعتماد مؤدیان حفظ شود و هم امکان نظارت شفاف بر محل مصرف مالیات‌ها فراهم گردد. در این صورت، شاهد افزایش ملموس

